
Beslutsunderlag

Utfärdat 2021-04-29

Diarienummer 0220/21

Handläggare Johan Färm, säkerhetsstrateg

Telefon: 031-618289

E-post: Johan.ferm@renova.se

Yttrande om Riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering Dnr 0330/20]

Förslag till beslut

1. Renovas AB:s styrelse föreslås besluta att anta nedan förslag till yttrande om riktlinjen och att utse säkerhetsstrategen som Renovas representant i förvaltningsgemensam samverkan.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Ärendet

Stadsledningskontoret har tagit fram en riktlinje som ska stärka Göteborgs Stads förmåga i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering och har valt att remissbehandla den brett i staden. Ett särskilt syfte är att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelsen och stadens nämnder och styrelser i det pågående arbetet. Styrelsen ska besluta om Renova kan anta riktlinjen och om det finns synpunkter på föreslagna åtgärder. Den tydligaste omedelbara påverkan är att Renova AB och Renova Miljö AB ska ha en kontaktperson för den här typen av ärenden och som kan delta i förvaltningsövergripande dialog.

Remissvaret skall skickas till stadsledningskontoret senast den 30 juni.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret avser att inhämta synpunkter och yttrande gällande förslag på riktlinje mot våldsbejakande extremism (bilaga 1) samt en bedömning över förslag på åtgärder i remissmissivet bilaga 2 (enligt ett tjänsteutlåtande daterat 2020-12-15).

Renova Miljö AB har precis som alla nämnder och styrelser fått riktlinjen från stadsledningskontoret som en remiss men utan krav på Renova att besvara den. Yttrandet avser ett förslag till riktlinje mot våldsbejakande extremism (bilaga 1) samt en bedömning över förslag på åtgärder. Riktlinjen förtydligar nämnders och bolagsstyrelsers ansvar samt vilka funktioner och förmåga som krävs i arbetet mot våldsbejakande extremism. Även delägda bolag har en skyldighet att förhålla sig till riktlinjen.

Renova AB har inget att anföra om riktlinjen utan anser att den kan tillstyrkas.

I remissmissivet redovisar Stadsledningskontoret ett antal åtgärder som utpekade nämnder och styrelser ska ge synpunkter på. Renova tillhör visserligen inte de direkt utpekade remissinstanserna men Renova berörs åtminstone på ett par sätt. Framst genom att Renova ska utse en kontaktperson som kan delta i en förvaltningsgemensam samverkan. Dels trycker man på behovet att öka kunskaperna om extremism i den kommunala organisationen. Man skriver också att ett stödande dokument ska tas fram med råd och rutiner. I riktlinjen ges förvaltningar uppdraget att identifiera individer med koppling till extremism vid rekrytering av personal vilket är en uppgift som också berör Renova AB.

Renova AB föreslår att bolagets säkerhetsstrateg får uppdraget att representera Renova AB och Renova Miljö AB i den förvaltningsgemensamma samverkan kring trender och nuläge. Riktlinjen och åtgärdsförslagen lyfter dessutom behovet av ökad kunskap i den kommunala organisationen om extremism och systemhotande grupper samt ökad riskmedvetenhet vid rekrytering. Säkerhetsstrategen får ansvar att överväga vilka roller på Renova som kan behöva mer kunskap om extremism och systemhot. Denna del avgör också vilka utbildningsinsatser som kan behövas. I remissmissivet föreslås att ett stödande dokument med råd och rutiner tas fram. Renova håller med berörda tjänstepersoner behöver ett mer konkret stöd, till exempel en rutin att förhålla sig till.

Att Renova inte träffas i högre grad av riktlinjen beror främst på att Renova varken delar ut bidrag, eller ägnar oss åt individnära tjänster och uthyrning av lokaler.

Renova AB föreslår att styrelsen tillstyrker förslagen i riktlinjen och bistå samverkan genom att utse bolagets säkerhetsstrateg som bolagets representant. Renova AB ser också ett behov av att riktlinjen kompletteras med råd och rutiner i ett stödande dokument.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-05-29, § 431, att ge stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings. I kommunfullmäktiges budget för 2020 fick kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag till nya åtgärder för att motverka den extrema miljön och förebygga radikaliserings.

Stadsledningskontoret har tagit fram en riktlinje som ska stärka Göteborgs Stads förmåga i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings och förslag på ansvarsfördelning mellan kommunstyrelsen och förvaltningar och bolag.

Stadsledningskontoret avser att inhämta synpunkter och yttranden gällande förslag på riktlinje mot våldsbejakande extremism (bilaga 1) samt en bedömning över förslag på åtgärder enligt missivbrevet bilaga 2 (innehållet hämtat från ett tjänsteutlåtande daterat 2020-12-15). Då Stadsledningskontoret bett många förvaltningar och flera bolag om ett ställningstagande tas förslaget om riktlinjen upp som ett styrelseärende.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Renova ser inte att riktlinjen har några särskilda ekonomiska aspekter på den ekonomiska dimensionen. Tillämpning av riktlinjen och dess rutiner kan givetvis få en stor ekonomisk konsekvens för den individ som går miste om en tjänst, bidrag eller lokal pga misstankar om extremism eller annan hotande verksamhet eller ideologi.

Bedömning ur ekologisk dimension

Renova ser inte att riktlinjen har några särskilda ekonomiska aspekter på den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Arbetet att förebygga miljöer som föder extremism är positivt utifrån den sociala dimensionen. Det borde vara värdefullt att försöka bryta upp slutna miljöer och upplevt eller ett faktiskt utanförskap.

Samverkan

I arbetet med att bedöma riktlinjen har inte förekommit någon partssamverkan.

Bilagor

1. Riktlinje mot våldsbejakande extremism och radikalisering
2. Remissmissiv som också innehåller förslag till åtgärder

Underskrift

VD Anders Åström

Renova AB:s bedömning av riktlinjen om våldsbejakande extremism och radikalisering samt föreslagna åtgärder.

Bakgrund och kommunens roll

Området våldsbejakande extremism och radikalisering anknyter som riktlinjen framhåller till flera verksamhetsområden som kommunen har ansvar för. Kommunerna har enligt Socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och hjälp som de behöver, vilket till stor del handlar om förebyggande insatser. Kommunen har ett särskilt ansvar för barn och unga och ska förhindra att de far illa. Kommunen delar ut olika föreningsstöd samt hyr ut lokaler. Kommunen har ett viktigt uppdrag att ge omsorg till barn och utbilda elever.

Såväl trygghetsfrämjande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i 2 kap. 1 § Kommunallagen.

Enligt Skollagen ska skolan ska utbilda och fostra aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare som respekterar och bejakar samhällets grundläggande värden.

Den föreslagna riktlinjen har kopplingar till många andra insatser som förs i staden, t ex Ett jämlikt Göteborg, Dialog och samarbete – ett samlat program för Göteborgs Stad, Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad, Göteborgs Stads plan mot hedersrelaterat våld och förtryck, Göteborgs Stads plan mot rasism och hatbrott för att nämna några pågående insatser.

Göteborgs Stads riktlinje utgår ifrån de rekommendationer och begreppsförklaringar som beskrivs i de nationella dokumenten.

Många program och rapporter har tagits fram de senaste 5 åren och har använts som grund i framtagandet av Göteborgs Stads riktlinje mot våldsbejakande extremism och som kan utgöra ett stöd för nämnder och styrelser i arbetet, anges nedan som exempel:

Handledning och rekommendationer för att ta fram lokal lägesbild och handlingsplan baseras i hög grad på de utredningar och planer som redan tagits fram nationell, regionalt och lokalt. Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism 2017. Värna demokratin mot Våldsbejakande extremism - hinder och möjlighet. (SOU 2017:110). Våldsbejakande extremism-stöd för socialtjänstens arbete med återvändare och andra personer involverade i extremistiska miljöer (Socialstyrelsen, 2018). Från ord till handlingsplan - en rapport om kommunala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism (SKL 2017). Att hantera våldsbejakande extremism. Ansvar och juridiska förutsättningar för kommunen (SKR, 2019). Nationell strategi mot våldsbejakande extremism. (KU2016/01651/D) Se riktlinjen för en fullständig bild.

Renova AB har inget att anföra i anslutning till redogörelsen kring lagstiftning och aktuellt kunskapsläge.

Riktlinjen

Definition av begrepp

Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism stadsledningskontoret ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt eller politiskt mål. Det kan tex röra sig om att med våld hindra andras demonstrations- och åsiktsfrihet, hot och våld mot meningsmotståndare eller hatbrott.

Enligt Säkerhetspolisens bedömningar (2020) finns det i huvudsak tre verksamma våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige.

- Den högerextrema miljön, *tidigare kallad vit makt-miljön*.
- Den vänsterextrema miljön, *tidigare kallad autonoma miljön*.
- Den våldsbejakande islamistiska miljön.

Utöver det finns det ensamagerande extremister som motiveras och inspireras till våldshandlingar av olika ideologier.

Radikalisering

Begreppet våldsbejakande radikalisering syftar på den process då en person eller grupp börjar bejaka våld i politiskt eller ideologiskt syfte. Radikaliseringsprocessen är ofta komplex och kan ske samtidigt på både individ-, grupp- och samhällsnivå.

Renova AB har inget att anföra och tillstyrker därför förslagen till definitioner av våldsbejakande extremism och radikalisering.

Ansvarsfördelning

Kommunstyrelsen ansvarar enligt riktlinjen för:

- stadenövergripande ledning, uppföljning och strategisk utveckling av Göteborgs Stads arbete mot våldsbejakande extremism.
- strategisk samverkan och samordning med andra myndigheter och organisationer på regional, nationell och internationell nivå.
- att initiera en förvaltningsövergripande samverkan på hela stadennivå med fokus på att följa trender, utbyta information och bedriva omvärldsbevakning inom sakområdet.
- att ge stöd till stadens nämnder och styrelser i frågor som berör arbetet mot våldsbejakande extremism
- årsvis uppföljning av stadens arbete mot våldsbejakande extremism

Renova AB har inga särskilda synpunkter och tillstyrker därför förslagen ansvarsfördelning kring ledning, samverkan, informationsutbyte och uppföljning.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att:

- inom ramen för sin riskhantering ta reda på om den egna verksamheten är utsatt för otillåten påverkan, brottslighet, bidragsfusk, eller om det på annat sätt kan finnas samröre eller inflytande från individer, grupper och strukturer med koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer.
- inom ramen för sitt rekryteringsarbete och anställningsprocess säkerställa att det finns rutiner som kan bidra till att upptäcka individer som kan ha en koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer.
- förvaltningens/bolagets säkerhetschef ges fördjupad kunskap inom sakområdet våldsbejakande extremism
- utse en kontaktperson med uttalat mandat för samverkan gällande arbetet mot våldsbejakande extremism.
- inom ramen för sin planering inventera och identifiera vilka kunskapsbehov som finns inom den egna organisationen samt upprätta en utbildningsplan för detta.
- inom ramen för sin planering identifiera de samverkansstrukturer som är relevanta för den egna verksamheten.

Renova AB förslår att säkerhetsstrategen ges rollen att vara kontaktperson för Renovas bolag samt ta fram förslag till vidare arbete som behövs för att uppfylla riktlinjen.

Deltagande i extrema miljöer är inte något som kommer fram av sig självt i samband med medarbetarsamtal eller rekrytering. Att få igång en samverkan inom kommunen borde bidra till snabbare kunskapsöverföring och kunskapsuppbyggnad. De rutiner och råd som ska tas fram är viktiga för att stödja det konkreta arbetet.

Det är inte en enkel sak att rikta misstankar mot en kollega och arbetssökande och framföra det till berörd chef eller annan. Hur säker ska man vara innan man sprider sådan information? Det finns mycket att beakta i arbetet om beslut ska fattas som är viktiga för enskilda individer.

De förslag om riskhantering, rekryteringsarbete, kontaktperson, kunskapsbehov och relevanta samverkansstrukturer har Renova inget att erinra mot utan föreslår att styrelsen tillstyrker de beskrivna ansvarerna och uppdraget att ta fram råd och eller rutiner.

Det läggs betydligt mer ansvar på socialtjänst, skola och barnomsorg samt idrotts och föreningsstyrelsen. Renova lämnar dessa förvaltningars ansvar utan kommentar då Renova inte kan bedöma i vilken grad de har förutsättningar att ta det ansvaret.

Genomförande och uppföljning

Varje nämnd eller bolagsstyrelse ansvarar enligt riktlinjen för implementering och genomförande av den stadenövergripande riktlinjen. Här är en viktig uppgift är att konkretisera riktlinjens krav på insatser till förvaltnings- och verksamhetsnivå och därigenom möjliggöra genomförandet av dessa.

Av riktlinjen framgår att insatser och uppgifter som åligger respektive nämnd och styrelse ska tas omhand i ordinarie planering och uppföljning av verksamheten.

Renova har nyligen anställt en säkerhetsstrateg och en första åtgärd är kanske att få med den här aspekten i de riskanalyser som arbetas fram. Vilka arbetsuppgifter som kan vara berörda och vilket utbildningsbehov som finns behöver identifieras. Säkerhetsstrategen är den som följer upp genomförandet av de nya ansvarerna i organisationen och har en dialog med högsta ledningen om utvecklingen.

Förslag på åtgärder ur remissivitet

I remissivitet sägs bl a att: Utifrån dialog med verksamheter, aktuell hot- och lägesbild identifieras viktiga arbetsområden och åtgärder som Göteborgs stad ytterligare bör prioritera för att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering. Ett urval av åtgärdsområden som föreslås i remissivitet och vilka till stor del redan framgår av riktlinjen (bara de åtgärder som har relevans för Renova redovisas här):

- Kunskapen om våldsbejakande extremism, systemhotande grupper och antagonistiska hot behöver öka bland kommunens anställda.
- Samverkan mellan olika aktörer både inom staden och med andra myndigheter och civilsamhället är av stor vikt.
- Förvaltningsövergripande samverkan behöver stärkas med fokus på att följa trender, utbyta information om läget och för att konkretisera insatser.
- Nämnder och bolagsstyrelser ska ha en kontaktperson för samverkan gällande frågor som berör våldsbejakande extremism.
- Ett stödjande dokument med råd och rutiner bör utarbetas som tydliggör befintligt stöd och hur man ska agera vid misstankar om att individer befinner sig i riskzon för radikalisering. Utgångspunkten för detta bör vara Center mot våldsbejakande extremisms verktyg för att identifiera radikalisering.

Renova AB välkomnar att råd och stöd tas fram då det är stor skillnad på om en person är i riskzonen och vara en aktivt planerande eller verksam extremist. En medarbetare som umgås med en person som identifierats som extrem eller radikal behöver inte själv vara en aktiv anhängare. Dessa avvägningar är inte enkla att göra.

Kunskapen kan behöva höjas och Renova ser gärna att aktuell kunskap delas. Samverkan med socialtjänsten och polismyndigheten som spjutspetsar kan öka medvetenheten i den kommunala organisationen. Delas information kan säkerhetsstrategen bidra till att skapa en trygg och rättssäker metodik i rekryteringsärenden.

Renova ser ett värde i att medarbetare respekterar grundläggande mänskliga rättigheter och har också genomfört en bred utbildning på området. Det egna värdegrundsarbetet är den viktiga del i det löpande arbetet.

Renova tillstyrker de föreslagna åtgärderna och att mer stöd tas fram till berörda tjänstepersoner och kommer arbeta för att uppfylla sin del av ansvaret. //